

ANALYSE AF IDRÆTS- OG BEVÆGELSESFACILITETER I GLADSAXE KOMMUNE

Afslutningsnotat / Juli 2015

Maja Pilgaard & Peter Forsberg

Idrættens
Analyseinstitut

ANALYSE AF IDRÆTS- OG BEVÆGELSESFACILITETER I GLADSAXE KOMMUNE

Afslutningsnotat

Titel

Analyse af idræts- og bevægelsesfaciliteter i Gladsaxe Kommune. Afslutningsnotat.

Forfattere

Maja Pilgaard og Peter Forsberg

Øvrige bidragydere

Henrik H. Brandt

Rekvirent

Gladsaxe Kommune

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Gladsaxe Kommune

Print

Mercoprint Digital A/S

Udgave

1. udgave, København, juli 2015

ISBN

978-87-93375-13-0 (trykt version)

978-87-93375-14-7 (elektronisk version)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	6
Resumé	8
Idrætsfaciliteter og uderum for idræt og bevægelse.....	8
Økonomi og idrætspolitiske prioriteringer.....	10
Befolkningens idrætsdeltagelse i forskellige livsfaser	13
Gladsaxe borgernes brug af steder til idræt/motion.....	15
Gladsaxe Kommunes fremadrettede idrætsbillede?.....	18
Stor benyttelse af idrætshaller i Gladsaxe Kommune.....	20
Udvikling af eksisterende idrætsfaciliteter	22
Foreningsidrættens vilkår og potentialer i Gladsaxe Kommune	22
Anbefalinger	24
Muligheder for optimering af kapacitetsudnyttelse og udvikling af idrætsanlæg/- faciliteter i forhold til foreninger, andre brugergrupper og borgernes behov.....	24
Mulighederne for at inddrage kommunens naturområder og byrum som steder, der kan inspirere til bevægelse og aktiv leg.....	26
Perspektiver for kommunens fremtidige strukturelle og anlægsmæssige dispositioner for at understøtte udvikling og nytænkning i fritidslivet.	27
Anbefalinger og bud på, hvordan kommunens idræts- og bevægelsesfaciliteter i højere grad end i dag kan tilgodese såvel unge som ældres ønsker til en aktiv livsstil. ...	28
Perspektiver for fremtidige investeringer på facilitetsområdet.	30
Potentialer for foreningsudvikling og forbedret samspil mellem aktørerne på idrætsområdet..	31

Indledning

Idrættens Analyseinstitut (Idan) og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) ved Syddansk Universitet har i perioden fra december 2014 til juni 2015 gennemført en undersøgelse for Gladsaxe Kommune af idrætsområdet i kommunen.

Undersøgelsen 'Analyse af idræts- og bevægelsesfaciliteter i Gladsaxe Kommune' skal give et grundigt overblik over idrætsområdet i kommunen med afsæt i faciliteter og områder til idræt og motion. Undersøgelsen skal desuden skabe overblik over foreninger, institutioner og borgeres ønsker i forhold til idrætspolitik, faciliteter og steder til idræt og motion.

Selve undersøgelsen består af en hovedrapport samt dette afslutningsnotat:

Hovedrapporten indeholder otte delanalyser og er delt i to:

- **Delanalyse 1-3** er baseret på kommunale data, tal, politikker og interviews. De tre delanalyser beskriver henholdsvis Gladsaxe Kommunes demografi, geografi og idrætsfaciliteter (delanalyse 1), økonomien på idrætsområdet (delanalyse 2) samt en sammenstilling af forhold i Gladsaxe Kommune med en række andre kommuner (delanalyse 3).
- **Delanalyse 4-8** bygger på nye data indsamlet til denne rapport. De fire delanalyser sætter fokus på brug og benyttelse af et bredt udvalg af idrætsfaciliteter i kommunen (delanalyse 4), kortlægger og beskriver henholdsvis skolebørns og voksnes idrætsvaner (delanalyse 5 og 6) samt belyser idrætsforeningernes holdninger til en række områder, herunder idrætsfaciliteterne i kommunen (delanalyse 7). Endelig giver delanalyse 8 et kort overblik over faciliteternes stand baseret på tal fra Gladsaxe Kommune.

Dette afslutningsnotat samler de væsentligste pointer fra de mange delanalyser og skaber et helhedsbillede af de mest centrale forhold i Gladsaxe Kommune. Notatet kan læses særskilt, og selve hovedrapporten kan fremadrettet bruges som opslagsværk med dokumentation og yderligere baggrund for pointerne i dette notat. Vi anbefaler dog, at begge rapporter læses samlet.

Afslutningsnotatet afsluttes med en række anbefalinger inden for seks hovedområder:

- a. Muligheder for optimering af kapacitetsudnyttelse og udvikling af idrætsanlæg/-faciliteter i forhold til foreninger, andre brugergrupper og borgeres behov.
- b. Mulighederne for at inddrage kommunens naturområder og byrum som steder, der kan inspirere til bevægelse og aktiv leg.

- c. Perspektiver for kommunens fremtidige strukturelle og anlægsmæssige dispositioner for at understøtte udvikling og nytænkning i idrætslivet.
- d. anbefalinger og bud på, hvordan kommunens idræts- og bevægelsesfaciliteter i højere grad end i dag kan tilgodese såvel unge som ældres ønsker til en aktiv livsstil. Herunder sikre muligheder i alle geografiske områder i kommunen.
- e. Perspektiver for fremtidige investeringer på facilitetsområdet.
- f. Potentialer for foreningsudvikling og forbedret samspil mellem aktørerne på idrætsområdet. Herunder ønsker og behov for idrætsfaciliteter på folkeskoler og de første erfaringer med folkeskolereformen i forhold til idræt og bevægelse.

Resumé

Gladsaxe Kommune er en geografisk lille forstadskommune til det centrale København på 25 kvadratkilometer. Kommunen er tæt befolket med 67.347 borgere, og Danmarks Statistiks befolkningsprognose forudsiger, at kommunen i de kommende ti år får endnu flere borgere. Især andelen af borgere over 60 år vil stige, men stort set alle aldersgrupper ser ud til at være i vækst. Dette forhold adskiller Gladsaxe Kommune fra mange andre kommuner uden for storbyområderne, hvor man primært ser en stigning i andelen af ældre borgere uden for den erhvervsdygtige alder, mens de midaldrende aldersgrupper falder.

I forbindelse med undersøgelsen har det været muligt at sammenstille Gladsaxe Kommune direkte i forhold til en række andre kommuner på basis af lignende, sideløbende undersøgelser (Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune). Disse kommuner inddrages her af perspektiveringshensyn.

På idrætsområdet har Gladsaxe Kommune relativt få standardfaciliteter pr. indbygger i form af idrætshaller, boldbaner og gymnastiksale i forhold til landstal og de tre øvrige kommuner. I betragtning af kommunens relativt få eksisterende standardfaciliteter, det stigende antal borgere samt især flere ældre borgere, som generelt bliver mere idrætsaktive i disse år (Laub, 2013), vil der formentlig komme øget pres på steder til idrætslige udfoldelser, herunder også på standardfaciliteterne. På nuværende tidspunkt benytter halvdelen af alle idrætsaktive skolebørn og knapt hver tredje idrætsaktive voksne borger idrætshaller/sale til deres idrætslige udfoldelser i fritiden. Halvdelen af ikke-idrætsaktive voksne borgere udtrykker ønske om at kunne benytte kommunens idrætshaller på mere fleksibel vis, og knap to tredjedele af alle voksne borgere udtrykker interesse for at benytte kommunens idrætsfaciliteter uden at være medlem på traditionel vis i en idrætsforening.

Idrætshallerne er næsten fuldt bookede på ugens hverdage og bliver også benyttet i stort omfang, særligt efter kl. 16 i forbindelse med fritidsbrug (og i sammenligning med Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune), mens sale og lokaler i kommunen har potentiale for mere aktivitet. Samlet set betyder den høje efterspørgsel og benyttelse af især hallerne, at kommunen fremover – hvis den ønsker at efterkomme borgernes udtrykte ønsker om at benytte faciliteter – skal se på, hvordan den kan øge kapaciteten af haller og/eller sikre bedre benyttelse af sale og gymnastiksale.

Idrætsfaciliteter og uderum for idræt og bevægelse

Gladsaxe Kommune adskiller sig fra mange andre kommuner ved at råde over en række specialfaciliteter. Danmarks Rostadion, Gladsaxe Skøjtehal, Gladsaxe Bowlinghal, 50 m. bassinet i Gladsaxe Svømmehal er nogle af de større og dyrere specialanlæg i kommunen. Voksne borgere, særligt de 30-39-årige, benytter svømmehallerne i både Gladsaxe og Bagsværd i stort omfang, og særligt Gladsaxe Svømmehal har mange brugere, som kommer i svømmehallen i den offentlige åbningstid på egen hånd. Borgernes udnyttelse af den offentlige svømmetid ligger noget højere end East Kilbride Badet i Ballerup Kommune (også 50 m. bassin), og på den måde imødekommer svømmehallerne ønsket fra borgerne i kommunen om at kunne benytte faciliteter uden at være medlem af en forening. Svømning er den

næststørste idrætsgren i fritiden (fodbold er klart den største) blandt skolebørn i kommunen og den fjerdestørste aktivitet blandt voksne. Samme mønster forekommer i Ballerup og Halsnæs Kommune, mens aktiviteter som håndbold og gymnastik (foruden fodbold) er større end svømning blandt børn i Varde Kommune. Bagsværd Sø har også relativt mange brugere (4 pct. af idrætsaktive skolebørn og 16 pct. af idrætsaktive voksne idrætsudøvere), men andelen, der angiver at dyrke roning, kano eller kajak ligger kun marginalt højere end i andre kommuner. Andelen af skøjteløbere ligger på 1 pct. blandt voksne og 2 pct. blandt børn, hvilket er næsten tilsvarende i andre kommuner og identisk med tallene på landsplan. Mange af skøjtehallens brugere kommer formentlig fra andre kommuner. Samlet set giver analyserne kun i begrænset omfang indtryk af, at specialfaciliteterne i større grad præger den brede befolknings idrætsdeltagelsesmønster inden for kommunegrænsen.

Udendørs rum og rammer for sport og motion er et centralt politisk prioriteringsområde i Gladsaxe Kommune. Især den nordlige del af kommunen omkring Bagsværd Sø og Hareskoven rummer gode muligheder for at bevæge sig i naturen, og omkring Gyngemosen i syd ser man også en række grønne områder. Dertil kommer udendørs motionsruter, fitness- og legepladser som eksempelvis Byens Arena, som blev etableret i 2012, og Svaleruten, som er en 28 kilometer lang cykelrute, der når hele kommunen rundt. I sammenligning med Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune ser man næsten samme niveau af naturbrug som motionsarena i Ballerup og Gladsaxe Kommune, mens brugen er højere i Halsnæs og Varde Kommune. Stierne ved Bagsværd Sø formår i høj grad at samle kommunens borgere. Her færdes næsten hver tredje idrætsaktive voksne borger regelmæssigt, mens 4 pct. af de idrætsaktive børn benytter stierne. Borgere i det nordlige Gladsaxe benytter dog stierne meget mere end borgerne fra syd, så nærhed spiller ind på brugen. Omvendt har Byens Arena eller Svaleruten endnu ikke vakt borgernes interesse med op til 1 pct. af de idrætsaktive børn og voksne, der regelmæssigt dyrker idræt her. Svaleruten bliver formentlig brugt som transportstrækning i forbindelse med cykling, hvorfor disse analyser ikke tegner det samlede billede af den faktiske brug. Men det er tilsyneladende ikke en rute, som mange borgere i kommunen benytter eller betragter som decideret motionsrute. En del voksne borgere udtrykker dog, at der i kommunen er behov for at etablere endnu flere afmærkede/opmålte løbe- eller cykelruter. Hele 40 pct. af de 30-39-årige ønsker sig flere deciderede løberuter, mens 37 pct. af de 50-59-årige ønsker sig flere cykelruter. Modsat udtrykker en fjerdedel af borgerne, at der ikke er behov for flere udendørs bevægelsesfaciliteter.

Flertallet af idrætsaktive børn og voksne i Gladsaxe Kommune dyrker sport og motion inden for et kvarters transporttid fra hjemmet, og de færreste er utilfredse med deres transporttid til idræt. Transporttiden er i øvrigt næsten identisk med både Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune på trods af vidt forskellige kommuner målt på geografi, urbanisering, antallet og typer af faciliteter og foreningstilbud. Uanset hvor man bor i Gladsaxe Kommune, ligger der idrætsfaciliteter i umiddelbar nærhed. Man ser dog lokale forskelle, hvor befolkningen i nord som nævnt benytter de grønne områder i nord oftere end borgere fra syd. I nogle aldersgrupper er lokale tilbud meget afgørende, men det brede flertal af borgere i kommunen vil kunne transportere sig inden for kommunegrænsen, uden at det vil blive opfattet som en barriere for aktiv deltagelse.

Derfor handler den logistiske planlægning i kommunen i mange tilfælde mere om at skabe mening og sammenhæng i forhold til faciliteter, brugergrupper, aktiviteter og tidspunkter end om at sikre udbredelse af alle typer af faciliteter i alle kommunens lokalområder. Enkelte foreninger udtrykker dog afstande som en oplevet barriere for fastholdelse af medlemmer, men ud fra skolebørns- og borgerundersøgelsen er det vanskeligt at finde belæg for, at de fysiske afstande inden for Gladsaxe Kommunes areal på 25 kvadratkilometer er direkte forbundet med ophør af en aktivitet. Sådanne udfordringer handler snarere om foreningens udfordringer i forhold til at tilbyde aktiviteter, der appellerer til målgruppen. Dog er Gladsaxe lokalområde dårligt stillet med idrætsfaciliteter i forhold til de øvrige lokalområder, men det har ikke umiddelbart konsekvenser for andelen af idrætsaktive i dette lokalområde. Man finder sjældent, at faciliteter i sig selv er med til at skabe mere aktivitet. Byens Arena er et godt eksempel, hvor et ejerskab og brug blandt forskellige aktører og aktiviteter er afgørende for, hvorvidt faciliteten skaber liv og aktivitet i lokalområdet.

Økonomi og idrætspolitiske prioriteringer

Gladsaxe Kommune prioriterer samlet set flest penge til idrætsområdet i forhold til de tre øvrige kommuner med udgifter for 701 kr. om året pr. borger i kommunen (regnskabstal for 2013) (se tabel 1). De høje udgifter i Gladsaxe Kommune går især til nogle omkostnings-tunge idrætsanlæg. Kommunen rummer omvendt en del skolefaciliteter, som er 'omkostningsneutrale' på idrætsområdet. Kommunen giver foreningsidrætten økonomisk gunstige vilkår og yder især høje medlemstilskud til foreninger med aktiviteter for børn og unge. Desuden prioriterer Gladsaxe Kommune i større omfang end Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune midler til projekter.

De økonomisk gunstige vilkår for foreningsidrætten og det begrænsede antal standardfaciliteter i Gladsaxe Kommune spiller tilsyneladende kun en begrænset rolle for befolkningens overordnede idrætsdeltagelsesniveau i kommunen. På tværs af de fire kommuner Gladsaxe, Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune ser man meget begrænset udsving i det overordnede idrætsdeltagelsesniveau blandt både børn og voksne (se tabel 1). Som det også fremgår af delanalyse 3 i hovedrapporten, skal sammenstillingerne mellem kommunerne ikke opfattes som deciderede sammenligninger, da de lokale forskelle spiller ind på det samlede billede. Hensigten er således primært at sætte analyserne ind i et overordnet perspektiv, men mange forskellige faktorer er med til at forklare forskelle mellem kommunerne (eksempelvis geografi, demografi, befolkningssammensætning mv.).

Tabel 1: Oversigt over udgifter til idrætsområdet pr. borger, overordnet idrætsdeltagelse samt foreningsdeltagelse i Gladsaxe, Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune.

	Udgifter pr. borger	Overordnet idrætsdeltagelse		Foreningsdeltagelse	
		Skolebørn 4.-10. klasse	Voksne (16 år+)	Skolebørn 4.-10. klasse	Voksne (16 år+)
Gladsaxe Kommune	701 kr.	74 pct.	66 pct.	76 pct.	32 pct.
Ballerup Kommune	471 kr.	71 pct.	67 pct.	72 pct.	39 pct.
Halsnæs Kommune	373 kr.	72 pct.	62 pct.	69 pct.	39 pct.
Varde Kommune	577 kr.	76 pct.	69 pct.	78 pct.	51 pct.

Tabellen viser de samlede kommunale udgifter pr. borger til idrætsområdet samt børn og voksnes overordnede idrætsdeltagelsesniveau samt foreningsdeltagelse. Opdelt på Gladsaxe, Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune.

Lidt større udsving præger foreningsdeltagelsesniveauet – primært blandt voksne borgere – hvor Gladsaxe Kommune ligger lavest og Varde Kommune noget højere end de tre andre kommuner. Det er ikke usædvanligt for danske kommuner, at foreningsdeltagelsen dominerer i mindre urbane områder (Ibsen et al. 2013), og generelt vil mange faktorer foruden kommunens politiske og økonomiske prioriteringer samt omfanget af idrætsfaciliteter have betydning for idrætsdeltagelsesmønstrene i de enkelte kommuner. Urbaniseringsgrad, geografi og befolkningssammensætning kan være afgørende faktorer, men også her er det interessant, at de store forskelle i eksempelvis andelen af borgere med videregående uddannelse og andelen af borgere med ikke-vestlig oprindelse ikke giver udslag i større forskelle i idrætsdeltagelsestendenserne kommunerne imellem. (Varde Kommune har 17,1 pct. i alderen 24-64 år med videregående uddannelse og 216 borgere pr. 10.000 indbyggere med ikke-vestlig oprindelse, mens 34,9 pct. af borgerne i Gladsaxe Kommune har en videregående uddannelse og 531 borgere pr. 10.000 indbyggere med ikke-vestlig oprindelse).

Samlet set ligger et interessant arbejde forude i Gladsaxe Kommune med organisering af området og politiske prioriteringer. Kommunens overordnede økonomiske vilkår, den demografiske sammensætning af borgere med mange børn, unge, erhvervsdygtige aldersgrupper og seniorer samt en høj andel af borgere med videregående uddannelser udgør et godt potentiale for at gøre Gladsaxe til en førende idrætskommune i Danmark. Men spørgsmålet er overvejende, hvilke aktører og organiseringsformer som skal bidrage hertil i de kommende år. Kommunen stiller faciliteter gratis til rådighed for foreningslivet, som også modtager høje medlemstilskud. Men når en stor andel af borgerne vælger at betale direkte for deres idrætsdeltagelse primært hos en række private udbydere (eksempelvis kommercielle fitnesscentre, danse- og yogastudier), er spørgsmålet, om foreningsidrætten reelt ville være bedre stillet i kommunen med færre offentlige tilskudskroner mod at få flere og mere tidssvarende idrætsfaciliteter? Foreningsundersøgelsen i delanalyse 7 viser, at foreningerne oplever overvejende god økonomi, knapt halvdelen af foreningerne forventer at klare sig godt i konkurrencen mod andre idrætstilbud i de kommende år, mens de forholder sig mere skeptisk til den forventede fremtidige adgang til faciliteter.

Foreningsidrætten skal samtidig bestræbe sig på at skabe en bredere palette af tilbud, der appellerer til kommunens mange forskellige borgergrupper i alle aldersgrupper. Det kræ-

ver en omstilling for mange traditionelle idrætsforeninger i forhold til at åbne og gentænke en række tilbud, så alle aktiviteter ikke er styret af turneringsstrukturer og traditionelle sæsonlængder. Det kræver mod og overblik at bryde med traditionelle opfattelser af at 'gå til håndbold' eller at rekruttere frivillige som 'fodboldtrænere' eller som 'bestyrelsesmedlemmer i badmintonklubben'. I nogle tilfælde kan der være behov for at supplere sådanne traditionelle tilgange med frivillige, der arbejder med forskellige former for motionsidræt til forskellige målgrupper. Et samarbejde på tværs af foreninger er også en mulighed, således at voksne kan veksle mellem forskellige former for aktiviteter¹.

Der ligger også interessante udviklingspotentialer i at skabe et større lokalt tilhørsforhold blandt borgerne til de eksisterende idrætsfaciliteter som sociale samlings- og idrætssteder. Muligheder for forskellige former for idræt og motion med vekslende tilknytning i mere eller mindre formelle sammenhænge i løbet af året og i forskellige livsfaser er interessante at tænke sammen. Det kræver først og fremmest, at de eksisterende faciliteter bliver mere gearet til at skabe og/eller rumme liv og aktivitet, at fokus i højere grad er på mennesker og aktiviteter frem for drift og mursten, og at faciliteterne gøres mere indbydende som sociale samlingspunkter. Foreningernes ønsker om at få skabt mere liv og etablere sociale rum og rammer tyder på et potentiale for at få eksisterende ildsjæle til at bidrage og tage ejerskab af en udviklingsproces, hvor sådanne deltagerperspektiver på tværs er i fokus.

Gladsaxe Kommunes politikker på idrætsområdet ligger fint i forlængelse af et sådant udviklingsperspektiv med fokus på mangfoldighed, øget liv og aktivitet i kommunens uderum, talent og elite samt udvikling og samarbejde. Med baggrund i denne undersøgelses resultater kan kommunen med fordel supplere arbejdet med at skabe liv og aktivitet i byrummene til i højere grad at indbefatte de eksisterende idrætsfaciliteter. Der ligger gode synergieffekter i at tænke idrætsfaciliteter og uderum sammen i større omfang, da mange borgere anser mulighederne for at veksle mellem forskellige aktivitetsformer inde og ude som meget attraktivt. Mangfoldigheden er desuden et godt udgangspunkt for at skabe plads til forskellige aktører i udbuddet af idrætsaktiviteter. De private aktører fylder meget i borgernes idrætsdeltagelse, og for især ældre borgere spiller aftenskolernes bevægelsesfag en stor rolle. Forskellige gadeidrætsaktører er interessante samarbejdspartnere, som flere steder leverer alternative tilbud med særligt fokus på målgrupper, som traditionelle idrætsforeninger har vanskeligere ved at skabe tilbud til.

Sammen med en central base i det eksisterende frivillige foreningsliv har kommunen potentiale for at udvikle på Gladsaxeborgernes idrætsdeltagelsesniveau. Kommunen har allerede en stærk og velbesat forvaltning med potentiale til at være katalysator og gå forrest med nye udviklingstiltag. Kommunens fokus på udvikling, nytænkning og rummelighed over for selvorganiserede – eller mindre formelle – organiseringsformer bør dog ikke erstatte fokus på et styrket samarbejde med det eksisterende foreningsliv.

Delanalyse 1 i hovedrapporten beskriver nogle interviews med aktører fra foreningsidrætten i forbindelse med denne undersøgelse, som påpeger, at nogle foreninger er uenige i

¹ Et eksempel på et velfungerende system, hvor det er muligt at stifte bekendtskab med forskellige foreningsaktiviteter, er 'Fitdeal' (se mere på www.fitdeal.dk).

kommunens prioriteringer på idrætsområdet. Særligt i forhold til, at kommunen ønsker at fremme mulighederne for mere uformelle måder at dyrke idræt og bevægelse på. Nogle af de interviewede foreninger har vanskeligt ved at følge kommunens prioriteringer og oplever samtidig mangel på lydhørhed, eksempelvis ved en oplevelse af, at henvendelser til kommunen kan føre til en langsommelig proces. Interviewmaterialet udtrykker enkelte foreningers holdninger og oplevelser og giver ikke belæg for at generalisere udsagnene. I det omfang kommunen oplever en generel uenighed eller modvilje fra foreningsidrættens side, kan det være relevant at se på, hvorvidt kommunikationen og dialogen med foreningerne kan styrkes uden nødvendigvis at have konsensus som målsætning. Men i det omfang foreningsidrætten kan se sig selv i det samlede udviklingsarbejde, kan der være frugtbare samarbejder at hente i forhold til forankring af mange af kommunens udviklingstiltag. Foreningsudvikling kunne hjælpe med at gear foreningsidrætten til at agere i en virkelighed, hvor borgerne i høj grad søger fleksible tilbud, som ikke behøver at være på bekostning af meningsfulde fællesskaber og frivillige indsatser.

Gladsaxe Kommunes politiske fokus på talent og elite har ikke fået opmærksomhed i analyserne til denne rapport. Det skyldes dels, at materialet kun i meget begrænset omfang udtrykker noget herom. Enkelte kommentarer fra aktører på idrætsområdet udtrykker dog forundring over, at talentarbejde kun kan opnå støtte som led i kraftcenterarbejde. Kritikken mod kommunen går på, at en så stram linje ikke stemmer overens med kommunens politiske satsning på talent og elite. Kommunen kan på denne baggrund overveje, om der er behov for større synlighed om, hvordan kommunen ønsker at støtte talent og elite, samt hvor bredt elitearbejdet rækker i forhold til de kommunale støttekroner.

Befolkningens idrætsdeltagelse i forskellige livsfaser

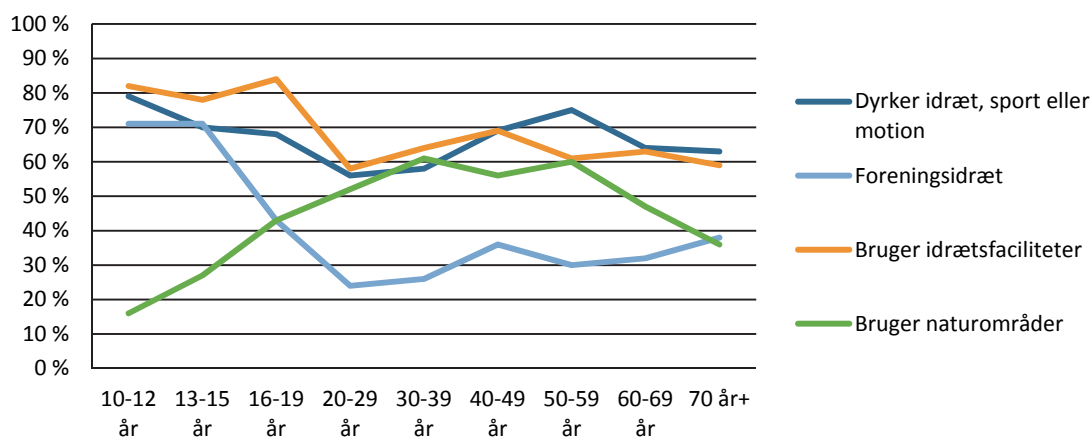
Analyserne giver samlet set indtryk af en idræts- og bevægelseskultur i Gladsaxe Kommune, som er meget præget af selvorganiserede kræfter, og en foreningskultur, som har det en smule svært i konkurrence med kommercielle udbydere – særligt blandt yngre voksne borgere. Det overordnede idrætsdeltagelsesniveau i fritiden blandt både skolebørn (74 pct.) og voksne borgere (66 pct.) ligger dog meget gennemsnitligt i forhold til resten af landet. Kommunen er især kendetegnet ved at have mange selvorganiserede borgere og mange, som dyrker idræt i privat regi (eksempelvis fitnesscentre, private dansestudier eller yoga-studier) i forhold til en foreningsorganisering, som ligger relativt lavt.

Gladsaxeborgernes idrætsvaner varierer meget på tværs af forskellige livsfaser. I dette afslutningsnotat er det i det følgende illustreret ved tre figurer, som samler nogle centrale tendenser i idrætsmønstrene på tværs af analyserne af børn og voksne borgere i kommunen.

Figur 1 viser en oversigt over andelen, der dyrker idræt, sport eller motion i fritiden (mørkeblå streg), andelen, der har dyrket aktiviteter i foreningsregi inden for det seneste år (ly-

seblå streg), andelen, der benytter idrætsfaciliteter² (orange streg), samt andelen, der benytter naturområder³ (grøn streg).

Figur 1: Idrætsdeltagelse, foreningsdeltagelse, facilitets- og naturbrug i fritiden på tværs af alder i Gladsaxe Kommune (pct. af alle borgere).

Figuren viser andelen af alle respondenter, der angiver 1) at dyrke idræt, sport eller motion, 2) at have dyrket mindst én aktivitet i forening inden for det seneste år, 3) at benytte mindst én type idrætsfacilitet (se fodnote 2) og 3) at bruge naturområder (se fodnote 3). Opdelt på aldersgrupper.

Den orange streg viser andelen, der benytter idrætsfaciliteter i fritiden⁴. Da 75 pct. af kommunens samlede midler til idrætsområdet går til idrætsfaciliteter, indikerer denne streg andelen af borgere i forskellige aldersgrupper, som er dækket af de fleste kommunale kroner til idrætsområdet. Det gælder altså et flertal af børn og unge og to tredjedele af voksenbefolkningen i Gladsaxe Kommune. Private faciliteter (som eksempelvis kommercielle fitnesscentre og private dansestudier) er dog også inkluderet i denne opgørelse, som mange voksne borgere benytter sig af, hvorfor billedet ikke er helt retvisende (den følgende figur 2 ser nærmere på faciliteterne, hvor især unge og yngre voksnes massive brug af fitnessfaciliteter slår igennem – figuren beskrives senere).

Da kommunen i princippet har ansvaret for alle borgere i kommunen, er det interessant at se på, hvordan kommunen på forskellig vis kan eller skal understøtte de borgergrupper, som enten dyrker sport eller motion uden for kommunalt støttede idrætsfaciliteter, eller som – måske mere relevant – slet ikke dyrker sport eller motion på nuværende tidspunkt. Kommunen har allerede stort fokus på udearealerne, men borgerne bruger primært de eksisterende grønne områder omkring Hareskoven og Bagsværd Sø, mens forskellige aktører kunne gøre mere for, at også øvrige ruter og udendørs pladser kommer mere i brug end på nuværende tidspunkt.

² Haller, sale, lokaler, fodboldbaner, andre baner/anlæg, svømmehaller, fitnesscenter/motionsrum.

³ Veje, gader, fortove o.lign. samt natur.

⁴ Større andele har angivet at benytte faciliteter end andelen, der angiver at dyrke regelmæssig sport eller motion. Det skyldes, at facilitetsbruget er baseret på brug inden for det seneste år, mens idrætsdeltagelsesniveauet måler andelen, der på tidspunktet for dataindsamlingen angav at dyrke regelmæssig sport eller motion.

Figur 1 viser, at idrætsdeltagelsen svinger på tværs af aldersgrupper, og de yngre voksne mellem 20 og 39 år dyrker i mindst omfang regelmæssig sport eller motion. Samme mønster finder man i Ballerup og Varde Kommune, mens idrætsdeltagelsen falder mere jævnt med stigende alder i Halsnæs Kommune. Hver fjerde i aldersgruppen angiver, at de holder pause for tiden. Omvendt er over 70 pct. af de 50-59-årige regelmæssigt idrætsaktive, hvilket er næsten på niveau med 10-12-årige børn og højere andele end blandt teenagere.

Figur 1 synliggør, at størstedelen af voksnes idrætsdeltagelse foregår uden om foreningsidrætten. Omvendt ser man i børneårene, at foreningsidrætten formår at holde fast i børne- og ungdomsårene helt indtil gruppen af 13-15-årige, hvorefter frafaldet ser ud til at være meget brat. I forhold til andre kommuner tyder det på, at foreningerne formår at skabe relevante tilbud i lidt flere år end i mange andre kommuner, men omvendt mister foreningerne meget tydeligt grebet i de sene teenageår, hvor kommercielle tilbud slår igennem.

Gladsaxe Kommune kan med fordel se på, om samarbejder med både private og frivillige aktører, aftenskoler, skoleklubber eller folkeskoler dels kan øge idrætsdeltagelsen blandt ikke-idrætsaktive, dels kan skabe mere liv og aktivitet i kommunens nuværende indendørs og udendørs rammer for aktivitet. En relativt høj andel af borgere i kommunen udtrykte i den regionale sundhedsprofil fra 2013, at de ofte er uønsket alene. Sociale netværk og relationer er et interessant indsatsområde, hvor forskellige forvaltninger kan spille sammen med idrætsområdet om et fælles løft af aktiv deltagelse, social sammenhængskraft og borgerinddragelse.

I takt med de mange voksne, som dyrker idræt uden om foreningsidrætten, ser man en stigning i andelen af borgere, der dyrker sport eller motion i natur og øvrige udendørs områder. Børn er omvendt de største forbrugere af deciderede idrætsfaciliteter, selv om store andele af voksne også benytter faciliteter.

Gladsaxeborgernes brug af steder til idræt/motion

Idrætsbyggeri omfatter flere forskellige typer faciliteter, og figur 2 neden for viser mere specifikt, hvilke typer af faciliteter de enkelte aldersgrupper benytter.

Brugen af idrætshaller og baner topper allerede i 10 til 12-års-alderen og daler derefter kraftigt i ungdomsårene, mens kurven flader noget ud på tværs af de voksne aldersgrupper.

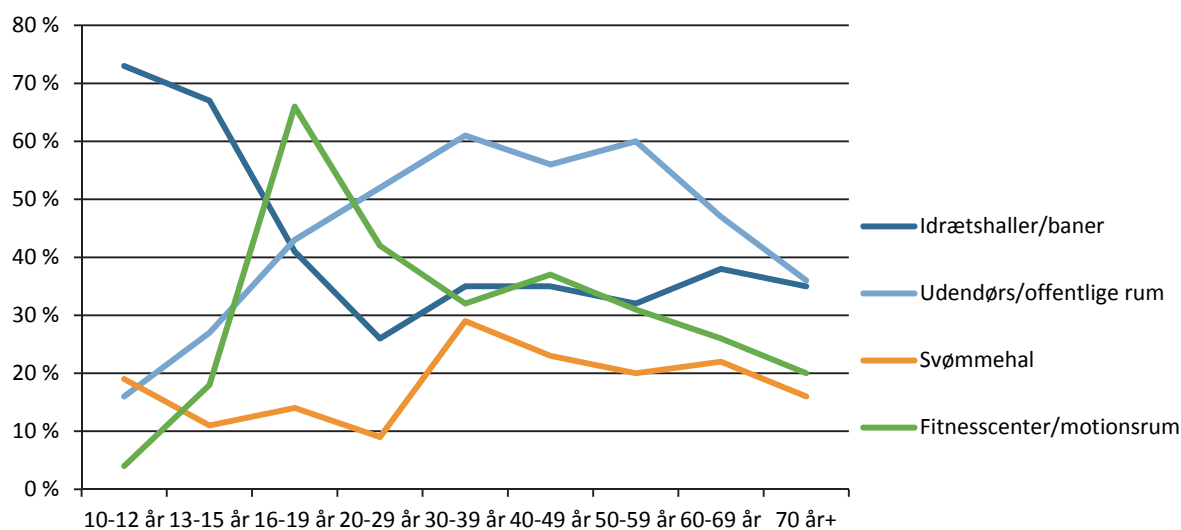
Som nævnt stiger brugen af udendørs rum/natur, og den fylder langt mere end decideret idrætsbyggeri blandt voksne. Ældre Gladsaxeborgere bruger dog uderum i noget mindre omfang end midaldrende. Samme tendens ser man i Ballerup Kommune, hvor de ældre dog i noget større omfang end i Gladsaxe fastholder naturen som motionsarena (47 pct. i aldersgruppen 70 år+ benytter uderum sammenholdt med 36 pct. i samme aldersgruppe i Gladsaxe). En enkelt kommentar fra borgerundersøgelsen beskrev brugere af stierne i Hareskoven som 'aggressive hurtigkørende cyklister'. I forlængelse af at børn og ældre borgere benytter naturen i mindre omfang end i Ballerup Kommune kan udsagnet inspirere til at undersøge nærmere, hvorvidt der er behov for stier, ruter eller grønne områder, hvor også

mere forsigtige eller gangbesværede befolkningsgrupper kan færdes trygt og sikkert. Analyserne til denne undersøgelse har ikke fokus på sådanne problemstillinger, og det enkeltstående udsagn giver ikke belæg for at konkludere noget på området. Men idræt i naturen vinder stigende interesse i befolkningen bredt set (Laub, 2013), og knapt hver tredje Gladsaxeborger benytter stierne i kommunens nordlige skovområder, hvilket giver en høj udnyttelse af området.

Brugen af fitness/motionsrum er meget populært i de sene teenageår, hvor to tredjedele benytter sig heraf. I aldersgruppen 16-29 år bruger flere unge fitnesscentre end øvrige idrætsfaciliteter som haller/sale og boldbaner.

Svømmefaciliteter benyttes i mindre omfang end andre typer af faciliteter, men 30-39-årige og aldersgruppen 60 år+ bruger svømmefaciliteter i næsten lige så stort omfang som andelen, der benytter fitnessfaciliteter. I Varde Kommune, hvor man har mange svømmefaciliteter, besøger særligt store andele af aldersgruppen 70 år+ svømmehallerne, mens man finder de største andele af svømmere blandt 30-39-årige i Ballerup og Gladsaxe Kommune og de 40-49-årige i Halsnæs Kommune.

Figur 2: Børn og voksne borgere i Gladsaxe Kommunes brug af idrætsfaciliteter og udendørs rum til sport og motion (pct. af alle borgere).

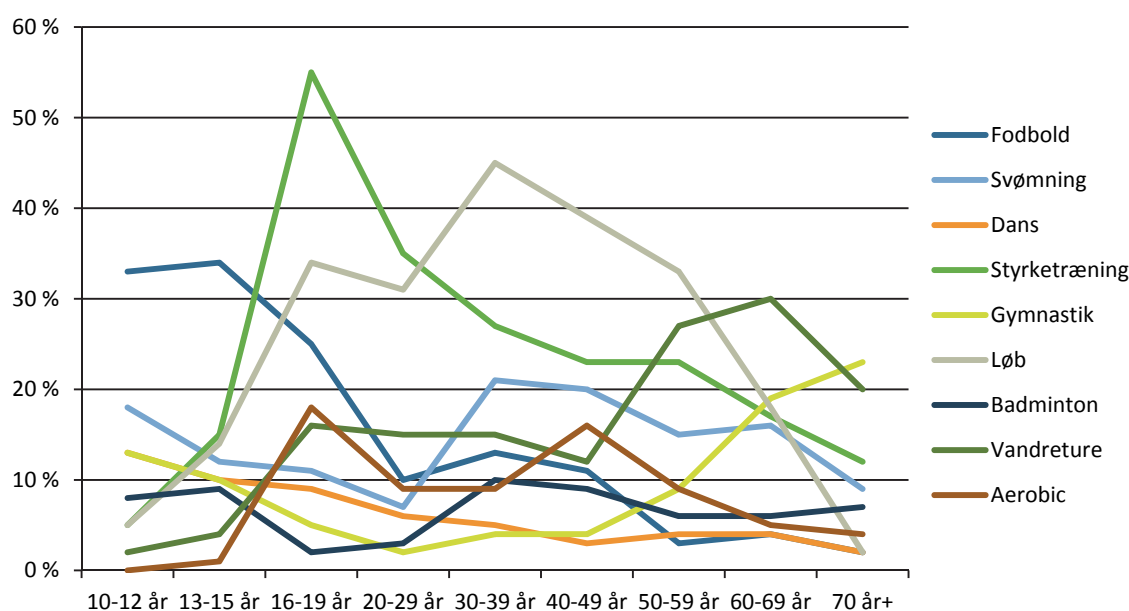

Figuren viser andelen af alle respondenter, der benytter fire forskellige facilitetstyper/uderum. Opdelt på aldersgrupper.

Brugen af faciliteter afspejler generelt en bevægelse mod mere fleksible rammer i ungdoms- og voksenlivet, som ikke forudsætter langsigtede bookingaftaler og faste tider. Fleksible muligheder bliver attraktivt for mange unge, som har vanskeligt ved at finde sig til rette med meget faste strukturer, hvor eksempelvis en lang turnering med kampe hver weekend definerer hele setup'et omkring det at gå til idræt, og samtidig hvem man kan gå til idræt med. Mange unge vælger i sådanne tilfælde at erstatte en mere traditionel foreningsform med motionsaktiviteter i fitnessregi, hvor de kan være aktive i fællesskaber, de selv definerer på tværs af køn, alder og niveau. Disse tendenser til mere fleksible aktivitetsformer, hvor træning/motion står centralt, viser sig tydeligt i borgernes aktivitetsvalg i

forskellige aldersgrupper. Figur 3 viser tilslutningen på tværs af alder til de største aktiviteter. De fleste aktiviteter ligger i toppen af både børns og voksnes aktivitetsliste, hvilket er interessant i betragtning af, at børn og voksne på landsplan tidligere har haft aktivitetsmønstre, der adskiller sig meget fra hinanden (Laub, 2013). Foruden fodbold, som kun få andele dyrker i voksenalderen, ser man altså svømning, styrketræning, gymnastik, løb og badminton i toppen af både børns og voksnes aktivitetsliste. Dans er primært en stor aktivitet blandt børn og unge, mens vandreture og aerobic kan betegnes som voksenaktiviteter.

Figur 3: Andel af alle børn og voksne i Gladsaxe Kommune, der dyrker forskellige idrætsaktiviteter (pct. af alle borgere).

Figuren viser andelen af *alle* respondenter, der angiver at dyrke aktiviteter regelmæssigt inden for det seneste år. Opdelt på aldersgrupper.

Fodbold er uden sammenligning børns foretrukne aktivitetsform også i Gladsaxe Kommune indtil teenagealderen. Her sker i teenageårene et brat skifte til styrketræning som den mest centrale enkeltstående aktivitetsform, mens midaldrende samles om motionsløb, og ældre borgere angiver vandreture og gymnastik som de største aktiviteter.

Gymnastik har næsten dobbelt så stor tilslutning blandt aldersgruppen 70 år+ som blandt 10-12-årige, mens aktivitetsformen fylder relativt lidt for de mellemste aldersgrupper. Gymnastik er på landsplan en af de helt store idrætter, men noget tyder på, at aktiviteten er på vej til at blive erstattet af andre aktivitetsformer allerede fra før teenagealderen. I de kommende år bliver det interessant at følge, om gymnastik fortsat vil være en af de største senioridrætter, eller om nye generationer af ældre vil ty til andre aktivitetsformer i eksempelvis fitnessregi eller yoga, som især i Gladsaxe er populært blandt unge, yngre voksne og midaldrende.

Svømning er børns næststørste aktivitetsform og fremstår som én af de største aktiviteter i alle aldersgrupper med undtagelse af 20-29-årige, hvor flere andre aktiviteter fylder mere.

Eksempelvis er yoga lige så stort som svømning i denne aldersgruppe (yoga er ikke med i figur 3, da andre aktiviteter samlet set udgør større andele). Yoga er en interessant aktivitetsform, som primært har vundet frem blandt veluddannede kvinder i storbyområderne de senere år (Bjerrum & Pilgaard, 2014), med Gladsaxe som et glimrende eksempel. Blandt kvinder angiver 14 pct. at dyrke yoga, og især 30-39-årige er faldet for denne aktivitetsform. Blot 1 pct. af yogaudøverne dyrker aktiviteten i idrætsforeninger, mens private yoga-studier, fitnesscentre og aftenskoler er de store udbydere.

Dans er på størrelse med gymnastik i børneårgangene, hvilket er usædvanligt i et landsdækkende perspektiv. Dans appellerer i endnu højere grad end gymnastik udelukkende til pigerne med hele 21 pct. af pigerne (og 2 pct. af drengene), som i skolebørnsundersøgelsen angiver at gå til dans. Helt op til 40-års-alderen udgør dans større andele end gymnastik, og to tredjedele af alle danseaktiviteterne foregår i private dansestudier, som altså i lighed med private yogaudbydere og andre fitnessudbydere udgør en central aktør i Gladsaxe Kommune.

Foruden fodbold er badminton et af de eneste 'spil', som Gladsaxeborgerne dyrker i stort omfang. Aktivitetsformen udgør større andele blandt 30-49-årige end blandt børn, mens relativt få spiller badminton i de sene teenageår. I Varde og Halsnæs Kommune fylder et spil som håndbold meget og er én af de største idrætter blandt de yngre børn og teenagere, men håndbold blot ligger på en niendeplads over de største børneidrætter i Gladsaxe Kommune. Dog har den lokale foreningshåndbold formået at samle relativt mange teenagere med 11 pct. i aldersgruppen 16-19 år, der spiller håndbold. I et landsdækkende perspektiv er det usædvanligt, at større andele dyrker håndbold i de sene teenageår i forhold til yngre aldersgrupper, og det tyder på en succesrig indsats for netop denne målgruppe.

Også andre boldspil karakteriseres ved, at udbredelsen lokalt slår igennem i enkelte aldersgrupper. I Varde Kommune dyrker 10 pct. af de 16-19-årige eksempelvis volleyball, hvilket er noget flere end de 5 pct., som i samme aldersgruppe spiller volleyball i Gladsaxe Kommune. Omvendt spiller 9 pct. af de 16-19-årige i Gladsaxe Kommune basketball, mens det gælder 5 pct. i Varde Kommune. Efter basketball kommer tennis med størst tilslutning blandt 16-19-årige og blandt 60-69-årige (7 pct. i begge aldersgrupper). Gladsaxe har i øvrigt noget bedre dækning af tennisbaner end i eksempelvis Ballerup Kommune, hvor noget færre borgere spiller tennis.

Gladsaxe Kommunes fremadrettede idrætsbillede?

Børn og voksnes idrætsdeltagelsesmønster i Gladsaxe Kommune minder om hinanden i overordnede træk. Man ser dog forskellige aktivitetsformer hitte i bestemte aldersgrupper, men meget få aktivitetsformer når en bred deltagerbase på tværs af alder. Billedet afspejler således kommunens politiske visioner om mangfoldighed, hvor forskellige nicher med forskellige organisatoriske udbydere hiter blandt forskellige borgergrupper. Der ligger interessante potentialer for at udvikle de enkelte aktivitetsformer til at nå endnu bredere ud til borgergrupper, som ikke på nuværende tidspunkt dyrker sport eller motion. Udviklingsretningen vil dog formentlig afhænge af kommunens idrætspolitiske strategier og omfanget og kvaliteten af samarbejder med forskellige aktører i de kommende år. Ønsker

kommunen at arbejde for at øge de frivillige idrætsforeningers rolle med større andele af befolkningen, som dyrker idræt i foreningsregi? Hilser kommunen de mange private aktører velkommen – også i kommunale faciliteter – og ses det som en styrke, at borgere, der kan og vil, betaler for ydelser i private centre eller hos private udbydere? Skal Gladsaxe være en kommune, hvor de eksisterende idrætsforeninger fortsat får store økonomiske tilskud og gratis faciliteter stillet til rådighed – måske på bekostning af økonomi til mere tidsvarende, attraktive faciliteter eller blot flere standardfaciliteter? Ønsker kommunen at brande sig på mangfoldighed i både aktivitetsudbud og befolkningssammensætning og derigennem styrke tilslutningen til de mange nicher?

En retning kunne være at understøtte nuværende succesrige foreningsidrætter ved at skabe kapacitet til mere aktivitet. Det vil kræve flere omkostningstunge standardfaciliteter. Spørgsmålet er her, om sådanne faciliteter udelukkende skal være kommunalt finansierede og under kommunal drift, eller om man skal overveje forskellige modeller for borgerinvolvering eksempelvis gennem medfinansiering i foreningsidrætten eller gennem indførelse af modeller for facilitetsleje for de enkelte brugere inden for lovgivningens rammer. Borgerne i kommunen er tilsyneladende villige til at betale for medlemskaber hos private aktører og for at betale for adgang til ledig tid i kommunens faciliteter, så hvis de rette tilbud findes i foreningsregi, kan man forestille sig, at borgerne gerne vil betale for at dyrke deres aktiviteter her.

Flere foreninger i kommunen har følt sig nødsaget til medlemsstop på grund af en oplevelse af manglende plads i faciliteterne. Denne undersøgelse har ikke dokumenteret omfanget af ventelister til forskellige idrætsforeninger, men interviews og brugerundersøgelsen i delanalyse 7 indikerer, at eksempelvis svømning, gymnastik, håndbold og til dels også enkelte fodboldforeninger har vanskeligt ved at finde plads til flere interesserede medlemmer. Det er paradoksalt nok fire af de mest klassiske foreningsidrætter på landsplan, som tilsyneladende har potentiale for vækst i Gladsaxe Kommune.

En anden retning kunne være at arbejde proaktivt med nogle af de mindre nicheforeninger, som enten har vanskeligt ved at skaffe medlemmer og frivillige i disse år, eller som på anden vis har potentiale for at skabe mere aktivitet i eksisterende faciliteter. Denne retning griber ind i den tredje retning, som handler om generel foreningsudvikling.

En tredje retning kunne således handle om proaktivt at arbejde med foreningsudvikling i forhold til at omstille foreninger til moderne måder at dyrke sport og motion på. De fleste borgere ønsker efterhånden en mere fleksibel tilgang til sport eller motion end den måde, som mange foreningsidrætter strukturerer og opbygger deres aktiviteter på. Faste ugentlige træningsdage og tidspunkter, lange sæson- og turneringsstrukturer kan være eksempler, som er vanskeligt for store dele af befolkningen at planlægge efter i flere måneder ad gangen, fordi øvrige facetter af hverdagslivet ændrer karakter. Modeller, hvor man kan være medlem af en hovedforening, en idrætsfacilitet eller et idrætscenter kunne være interessante supplementer til det etablerede foreningsliv, hvor befolkningen kunne dyrke forskellige aktiviteter i vekslende former og med mere eller mindre formelle tilhørsformer afhængig af den øvrige hverdagssituation. Samtidig er det interessant at udvide blikket for

en bredere borgerskare i nogle aktivitetsformer, hvor fokus i træningen ikke er centreret omkring deltagelse i konkurrencer eller turneringer, men hvor motionsaspektet og sociale fællesskaber står centralt.

En fjerde model kunne være øget fokus på eller samarbejde med nogle af de private udbydere, som pt. rekrutterer mange borgere til forskellige motionsformer. Ofte vil sådanne tilbud være dyrere for den enkelte borger end kommunalt støttet foreningsidræt, men hvis man ønsker at gøre de tilsyneladende populære aktiviteter mere tilgængelige for en bredere befolkningsskare, ville de kræve særlige satsninger med fokus på mere ressourcetsvage borgergrupper i det omfang, kommunen ønsker at gøre private udbydere til samarbejdspartnere i løsningen af særlige opgaver. Et eksempel kunne være en udvidelse af det nuværende idrætspas til også at gælde aktiviteter i privat regi, eksempelvis dansestudier. Idrætspasset gælder dog kun til børn i 0.-3. klasse, men overvejelser om lignende modeller kunne være interessante i det omfang, man ønsker at satse i denne retning.

En femte retning kunne være at facilitere forskellige samarbejder mellem private, offentlige og frivillige aktører, som i mange sammenhænge har vist sig vanskelige både at etablere og forankre, men som i tilfælde, hvor det lykkes, synes at være frugtbare og fordelagtige for alle parter, eksempelvis i forhold til synlighed i lokalsamfundet, i forhold til at rekruttere flere medlemmer og flere frivillige eller i forhold til at generere økonomiske midler (Kirkegaard & Aagaard, 2009; Svendsen, 2007; Thøgersen, 2015).

Mange andre retninger kunne givetvis være frugtbare, hvor delelementer og kombinationer af ovenstående fem retninger indgår, og det mest centrale for kommunens udviklingsmuligheder i de kommende år vil formentlig blive evnen til at etablere gode overordnede strukturer, gode samarbejdsrelationer, god dialog og gennemsigtighed i forvaltningen af de idrætspolitiske strategier. Udvikling af en samlet idræts- og bevægelseskultur i Gladsaxe Kommune handler i de kommende år om at skabe sammenhæng, kompetenceudvikling og videndeling mellem alle led fra de professionelle til de frivillige mere eller mindre formelle og uformelle kræfter i kommunen. Hvis alle parter kan se sig selv i et større fællesskab, og hvor alle har blik for at tænke fremadrettet i større eller mindre format afhængig af deres rolle i det samlede billede, er der grobund for at sprede en mere proaktiv, dynamisk og afsmittende kultur i kommunens idrætsmiljø.

Stor benyttelse af idrætshaller i Gladsaxe Kommune

Kommunens idrætshaller, gymnastiksale, kunstgræsbaner, svømmehaller, Gladsaxe Skøjtehal, Gladsaxe Bowlinghal og Gyngemosehallen med springområde er i forbindelse med undersøgelsen blevet kortlagt i forhold til booking og brug. Delanalyse 4 i hovedrapporten viser i detaljer, hvordan faciliteterne er booket, samt hvordan fordelingen er mellem skoler, foreninger og andre aktører. Desuden indgår oplysninger om aktivitetstype og antallet af udøvere fordelt på køn og alder i analyserne.

Helt overordnet viser analyserne, at idrætshallerne, kunstgræsbanerne samt Gladsaxe Svømmehal, Bagsværd Svømmehal, Gladsaxe Skøjtehal og Gyngemosehallen med springområde er tæt på fuldt booket (efter kl. 16) og også er godt udnyttet i aftenperioden efter kl.

16 på hverdage, når fritidsbrugere anvender faciliteterne. I sammenligning med andre kommuner benyttes idrætshallerne i Gladsaxe Kommune meget, og fremmødet til bookede tider er generelt også højere. Sale, gymnastiksale på folkeskoler, idrætslokaler og bowlinghallen har til gengæld alle ledig tid. Det gælder både i dag- og aften timer⁵. I aften timerne bliver faciliteterne eksempelvis kun brugt godt halvdelen af tiden mellem kl. 16 og 22.

Ifølge bookingdata fra hele 2014 varierer brugen af faciliteter i løbet af året, og de almindelige idrætshaller, kunstgræsbaner og gymnastiksale bookes mest intensivt fra uge 40 til uge 15 i aftenperioden. På tværs af registreringerne i faciliteterne i uge 9 og 13 ser man dog næsten ingen forskelle, hvilket adskiller sig fra andre kommuner, hvor uge 13 allerede for mange indendørsidrætter (særligt gymnastik) er tæt ved/eller efter sæsonafslutning. I Gladsaxe Kommune udnyttes faciliteterne altså med et noget længere sæsonperspektiv, hvilket er interessant i betragtning af, at pladsen især i idrætshallerne ser ud til at være noget mere trang i Gladsaxe Kommune.

I sommerperioden og dele af forårssæsonen er der relativt få bookinger i aften timer i alle typer af faciliteter, og det er muligt at få plads til flere aktiviteter. Særligt sommer- og sensommerugerne kunne være interessante at bringe i spil som 'nye sæsoner' eller 'rugekasser' for nye tilbud i indendørsfaciliteterne. Her kunne man eventuelt invitere nye udbydere og brugergrupper inden for i faciliteterne og give dem tid, også selvom de ikke er en forening.

Med tanke på de relativt store sæsonudsving i bookinger i 2014 antyder analysen, at bookingproceduren, som umiddelbart tager afsæt i sæsonbookinger (særligt i forhold til gymnastiksale, hvor bookingen ligger noget højere end den faktiske brug), bør overvejes og gøres mere transparent. Selvom et flertal af brugerne af faciliteterne i hovedrapportens delanalyse 7 angiver, at de enten benytter alle deres bookede tider (40 pct.) eller afmelder de tider, som de alligevel ikke skal bruge (15 pct.), viser kapacitetsanalyserne, at det ikke forholder sig sådan i praksis. Særligt i de mindre benyttede typer af faciliteter møder en del brugere ikke frem til alle deres tider og/eller benytter deres reserverede tid fuldt ud. Der er grund til at se på, hvordan tiden i faciliteterne kan udnyttes bedre, end tilfældet er i dag, hvilket blandt andet inkluderer fokus på fremmøde og reelt behov for bookede tider.

Interviews med aktører fra idrætslivet i forbindelse med udfærdigelse af denne rapport peger på et dilemma i den forbindelse.

På den ene side ønsker foreningerne i planlægningsøjemed en tidlig klarhed over, hvilke tider de har at gøre med for den kommende sæson. Og det årlige fordelingsmøde udtrykkes nærmest som et nødvendigt onde, som ingen rigtig bryder sig om, og hvor alle holder på sit. På den anden side udtrykker foreningerne et behov for en incitamentsstruktur, der modvirker tendenser til at booke flere timer, end der reelt er behov for. En revurdering eller tilpasning af tider midt i sæsonen kunne medvirke til at afstemme booking med faktisk behov.

⁵ Kunstgræsbanerne benyttes stort set ikke i dagtimerne, mens de bruges relativt meget i aften timerne efter kl. 16.

Samtidig bør kommunen se på en mere fleksibel måde at udnytte ændringer/aflysninger på. Eksempelvis angiver 16 pct. af foreningerne, at de ikke gør noget, hvis de ikke skal bruge en tid, og 15 pct. angiver, at de ikke ved, hvad de skal gøre. En afmeldt tid vil med det nuværende bookingsystem ikke 'poppe op' som ledig for andre brugere, medmindre de aktivt undersøger det, og systemet opleves derfor ikke som særlig brugervenligt. Samme ufleksible forhold er gældende, hvis man ønsker at benytte faciliteter i skolernes ferier, hvor skolefaciliteterne som udgangspunkt er lukkede. Formelt er det muligt at søge om at bruge faciliteterne i disse perioder, men kommunen kan med fordel udvikle en mere synlig eller almen praksis, hvor faciliteterne også i ferier bliver mere åbenlyst tilgængelige for forskellige typer af brugere, som ønsker adgang.

Udvikling af eksisterende idrætsfaciliteter

Selvom et flertal af de nuværende idrætsforeninger oplever, at faciliteterne dækker deres behov, er der grund til at se på de 33 pct., som ikke mener, at deres behov er opfyldt. Mange af foreningerne kunne formentlig få bedre vilkår, hvis man fandt en model for bedre udnyttelse af de faktiske ledige tider i eksisterende idrætsfaciliteter. Foreningernes oplevede behov for mere hal kapacitet forekommer dog mere reelt i Gladsaxe Kommune end i mange andre kommuner.

Foruden mangel på faciliteter handler foreningernes utilfredshed ofte om manglende renoivering, slidte og triste faciliteter samt manglende rengøring og rammer for de sociale aktiviteter ved siden af selve idrætsaktiviteten. Sociale samlingssteder, klublokaler eller et koordineret tilhørsforhold til nogle samlingspunkter i kommunen kunne bedømt på foreningernes ønsker være en måde at arbejde med bedre vilkår for fremme af de sociale aspekter af idrætten. Bedre plads til opbevaring af rekvisitter kunne ifølge nogle foreninger lette hverdagen, mens mere indbydende rammer og omklædningsrum generelt kunne optimere borgernes oplevelse af faciliteterne.

Foreningsidrættens vilkår og potentialer i Gladsaxe Kommune

Delanalyse 7 indeholder en analyse af foreningsidrætten i Gladsaxe Kommune. Foreningerne forholder sig overordnet positivt til fremtiden med forventninger om at klare sig godt i konkurrencen med andre aktører og i forhold til at rekruttere det nødvendige antal frivillige. Godt halvdelen forventer at få flere medlemmer de kommende fem år. Optimismen er dog mere begrænset i forhold til den forventede adgang til faciliteter. Som nævnt ovenfor kan mange udfordringer løses ved bedre organisering, drift og udnyttelse af eksisterende faciliteter, større fokus på faciliteternes rolle som socialt samlingspunkt på tværs af idrætsforeninger og borgerne bredt set, renoivering af eksisterende faciliteter samt bedre opbevaringsvilkår og en optimeret rengøringsindsats. Disse områder bør være i fokus, men investeringer i nye idrætsfaciliteter kunne til forskel fra mange andre kommuner være en overvejelse værd.

Delanalyse 1 berører, at foreningerne oplever, at kommunen i visse tilfælde "mere eller mindre kører sit eget løb og sætter en masse initiativer i gang". Generelt kan der være behov for bedre dialog og inddragelse af foreninger og andre aktører i beslutningsprocesser som grobund for større samhörighed og bedre samarbejdsflader mellem forskellige aktø-

rer. Det forudsætter dog, at foreningsidrætten indstiller sig på samarbejde og dialog i et konstruktivt udviklingsperspektiv med realistiske forestillinger om både kommunens rammer og muligheder og om egne vilkår og roller. Nogle udsagn fra foreningerne bærer præg af en 'forkælet' tilgang til det at drive frivillig foreningsidræt. Eksempelvis står en ekstra skøjtehal på ønskelisten over nye tiltag, mens nogle foreninger anser det for problematisk, at ude- og indefaciliteter til den samme forening ikke ligger på samme lokalitet. Dele af foreningsidrætten synes at have ejerfornemmelser over de kommunale idrætsfaciliteter, idet et stort flertal af foreningerne er uenige i udsagnet om, at faciliteter også skal kunne bruges af befolkningsgrupper uden for foreningsregi.

Foreningsidrætten i kommunen føler sig udfordret af folkeskolereformen, som i foreningernes opfattelse rammer foreningerne på medlemstallet. Skoleeleverne har vanskeligt ved at nå til træning i eftermiddagstimerne, hvor nogle foreninger tilmed oplever større udfordringer med at få adgang til faciliteter som følge af reformen. Foreningerne tilkendegiver dog stor interesse for at indgå i samarbejder med folkeskolerne om idræt og bevægelse i dagtimerne, men strukturerne for at få samarbejder til at fungere i praksis er ikke på plads. I forhold til landstallene ser man noget mindre omfang af samarbejder mellem skoler og foreninger i Gladsaxe Kommune, mens næsten halvdelen af foreningerne omvendt angiver at samarbejde med den kommunale forvaltning. Indholdet og omfanget af samarbejder er ikke udspecificeret, men den store frekvens af samarbejder mellem forening og kommune (49 pct.) giver et godt potentiale for yderligere samarbejder fremover, hvor folkeskolerne også kan blive inddraget i større omfang.

Foreningerne udtrykker generelt tilfredshed med deres økonomiske situation og evne til at skabe egenindtægter, men i forhold til den offentlige støttes størrelse ser man mere veksellende holdninger med 32 pct., som er enten i nogen grad eller meget utilfredse. Delanalyse 3 i hovedrapporten sammenstiller økonomien på idrætsområdet i Gladsaxe Kommune med Ballerup, Halsnæs og Varde Kommune. Forskellige typer af foreninger i Gladsaxe Kommune modtager generelt meget høje aktivitetstilskud sammenstillet med de andre kommuner. I Varde Kommune skal foreningerne tilmed betale lokaleleje, som for en typisk børneforening med aktiviteter i en almindelig idrætshal på årsbasis ville svare til knap 100.000 kr., som en forening i Gladsaxe Kommune ikke skal generere i indtægter. Også her kunne det tyde på, at foreningsidrætten i Gladsaxe Kommune har en 'forkælet' opfattelse af rimelige vilkår. Ud fra interviews med aktører fra idrætsområdet i Gladsaxe Kommune kan noget af utilfredsheden bunde i, at nogle foreninger oplever uoverensstemmelse mellem kommunens visioner – eksempelvis i forhold til talent og elite – og støtten i praksis, som kun går til kraftcenteridrætterne. Også på dette område er der behov for en øget indsats i forhold til at synliggøre støttekriterier.

Anbefalinger

På baggrund af undersøgelsens væsentligste fund har Gladsaxe Kommune bedt Idan/CISC komme med overordnede anbefalinger og perspektiver i forhold til seks hovedområder:

- a. Muligheder for optimering af kapacitetsudnyttelse og udvikling af idrætsanlæg/-faciliteter i forhold til foreninger, andre brugergrupper og borgernes behov.
- b. Mulighederne for at inddrage kommunens naturområder og byrum som steder, der kan inspirere til bevægelse og aktiv leg.
- c. Perspektiver for kommunens fremtidige strukturelle og anlægsmæssige dispositioner for at understøtte udvikling og nytænkning i fritidslivet.
- d. Anbefalinger og bud på, hvordan kommunens idræts- og bevægelsesfaciliteter i højere grad end i dag kan tilgodese såvel unge som ældres ønsker til en aktiv livsstil. Herunder sikre muligheder i alle geografiske områder i kommunen.
- e. Perspektiver for fremtidige investeringer på facilitetsområdet.
- f. Potentialer for foreningsudvikling og forbedret samspil mellem aktørerne på idrætsområdet. Herunder ønsker og behov for idrætsfaciliteter på folkeskoler og de første erfaringer med folkeskolereformen i forhold til idræt og bevægelse.

Ad a) Muligheder for optimering af kapacitetsudnyttelse og udvikling af idrætsanlæg/-faciliteter i forhold til foreninger, andre brugergrupper og borgernes behov.

Overvej kortere sæsonbookinger

- Kommunens mange skolefaciliteter skaber i dag nogle strukturelle barrierer for at satse på yderligere aktivitet i disse faciliteter. For det første er skolefaciliteterne umiddelbart booket til skoler i dagtimerne, og skolerne sætter sig typisk på en noget større andel af tider, end de reelt anvender. Det gør det vanskeligt for andre brugere at benytte skolefaciliteterne i dagtimerne, hvor visse foreninger og udøvere gerne vil dyrke idræt. For det andet er skolefaciliteterne i udgangspunkt lukket i skoleferier, hvilket skaber opbrud for fritidsbrugere, som ikke nødvendigvis følger samme ferieskema som skolerne, eksempelvis voksen- eller ældreidræt. For det tredje har det ingen omkostninger for foreningerne, hvis de booker mere tid, end de reelt har brug for. For det fjerde er der ingen koordinerende aktør, som følger op på den faktiske brug i faciliteterne. Mere retvisende bookinger kan muligvis løses ved at lave kortere bookingintervaller, eksempelvis pr. kvartal, hvor det formentlig vil være lettere for mange foreninger og medlemmer at overskue den kommende peri-

odes aktivitetsniveau og dermed korrigerer brugen løbende. Det lange sæsonperspektiv i faciliteter og foreninger modsvarer ikke altid befolkningens ønsker om en mere fleksibel tilgang til det at dyrke sport eller motion eller foreningernes ønsker om adgang til faciliteter til nye aktiviteter. Måske kunne et kortere tidsperspektiv gøre det mere attraktivt for de frivillige trænere at binde sig til 'en periode', der er mere overskuelig end at skulle binde sig allerede i april måned til hele den kommende sæson fra august til næste april?

- Mange af de centrale foreninger (særligt med børneaktiviteter) vil fortsat være bedre tjent med traditionelle helsæsonbookinger, men det er relevant at arbejde med en model, hvor begge hensyn kan tilgodeses i lokaleordningerne.
- Indarbejd folkeskolerne og foreningerne i idrætsfaciliteternes bookingsystem, så skolebrug og fritidsbrug bliver tænkt mere sammen i forhold til bedre udnyttelse af skolefaciliteterne. Et bookingsystem, som inkluderer folkeskolerne, giver skolerne muligheder for internt at synliggøre og koordinere booking og brug. Kortere bookingsæsoner kan også være med til at afstemme og tilpasse skolernes behov og brug.

Arbejd med bedre udnyttelse af bookede tider

- Kapacitetsudnyttelsesanalysen til denne undersøgelse viste, at ikke alle bookinger bliver udnyttet i praksis hverken i uge 9 eller 13. Samlet set tegner sig et billede af, at kapaciteten især i sale, idrætslokaler og gymnastiksale på folkeskoler overstiger det aktuelle behov for tider blandt brugerne, mens eksempelvis haller samt Gladsaxe Svømmehal, Bagsværd Svømmehal, Gladsaxe Skøjtehal og Gyngemosehallen med springområde udnyttes bedre.
- I den forbindelse er det nødvendigt at stramme procedurerne i forhold til nuværende brugeres fremmøde og gøre det lettere og 'mindre farligt' at afmelde tider med kort varsel.
- Et transparent booking-/afmeldingssystem på tværs af alle faciliteter i kommunen kan sikre let afmelding og samtidig information om og markedsføring af ledige tider samt en løbende strøm af data til forvaltningen om tendenser i facilitetsudnyttelsen.
- Udnyt kommunens specialfaciliteter bedre til alsidig undervisning i folkeskolerne i dagtimerne. Der er ledig kapacitet i specialfaciliteterne.

Faciliteterne som 'nyt' mødested i uge 15-40?

- I sommerhalvåret sker en kraftig nedgang i både antallet af bookinger og brugen af indendørs faciliteter i øvrigt. Tendensen sætter ind et par uger senere end i Halsnæs og Varde Kommune, men stadig i de sene forårsmåneder. I sommerperioden kan der være mange udfordringer i forhold til at skabe vedvarende indendørsaktivitet, men også i Gladsaxe Kommune finder man potentiale for bedre eller alterna-

tiv udnyttelse af haller, idrætslokaler, gymnastiksale på folkeskoler og kunstgræsbaner i hele forårs- og sommersæsonen. Disse perioder kunne eksempelvis være rugekasser for nye aktører og aktiviteter eller prøveperiode for mere fleksibel adgang for partnerskaber med private entreprenører, institutioner, foreninger eller borger/brugergrupper, der er villige til at betale for leje af faciliteten på timebasis, eller for foreninger, som ønsker at lave aktiviteter under andre former og vilkår end den gængse foreningspraksis.

Ad b) Mulighederne for at inddrage kommunens naturområder og byrum som steder, der kan inspirere til bevægelse og aktiv leg.

Skab synlighed om eksisterende udeområder

- Engager foreninger og andre lokale aktører i aktiviteter og events, som tager udgangspunkt i byens grønne områder og ruter. Skab opmærksomhed og synlighed om eksisterende faciliteter, ruter og områder og skab forskellige motionsevents (i større eller mindre skala, såvel strukturerede træningstilbud som events), hvor borgerne på forskellig vis får kendskab til og oplever at benytte forskellige områder. Støttepunkter, belysning, underlag, afmærkning, vedligeholdelse, adgang, fællestreninger og events m.m. er virkemidler, der kan arbejdes med i den forbindelse.
- Gladsaxe Kommune har allerede naturområder, som store dele af befolkningen benytter, og kommunen har i de senere år anlagt nye ruter, pladser og steder til udendørs motion. Fokus i de kommende år bør være på at øge kendskabet til og brugen af disse muligheder. Idrætsuvante voksne borgere samt seniorer er oplagte målgrupper at arbejde med i forhold til træningsredskaber, stier og ruter. I forhold til aktivitetspladserne og legepladserne kan forskellige aktører komme i spil som facilitatorer af forskellige typer af aktiviteter til forskellige målgrupper. Mange børn og unge, særligt unge piger, ønsker sig udendørs fitnessredskaber, og placeringen kan med fordel ligge i forlængelse af ruter eller tilstødende idrætsfaciliteter, som giver naturlige tilknytninger, liv og aktivitet på de enkelte områder.

Skab bedre samspil mellem faciliteter og natur

- Det er også interessant at se på muligheder for at få idrætsforeninger og private aktører med på udvikling af aktiviteter, der primært foregår i byens uderum – eksempelvis med udgangspunkt i tilknytning til et etableret idrætsanlæg og med vekslende brug af idrætsfaciliteter. Kommunen kunne proaktivt opfordre foreninger til at skabe initiativer med midler fra Initiativpuljen.
- Et større samspil mellem traditionelle faciliteter, natur/udeområder, foreninger, kommune og lokalbefolkning bør være i fokus for at gøre eksisterende faciliteter og det omkringliggende miljø til en endnu større livsnerve i lokalområderne end i dag. Det kræver, at faciliteterne åbnes for borgerne i lokalområdet.

- I Gladsaxe Kommune, hvor stor mangfoldighed præger befolkningssammensætningen, og hvor relativt mange borgere ifølge den kommunale sundhedsprofil fra 2013 oplever ensomhed (Robinson, 2014), kan der være gode grunde til at stimulere et solidt samarbejde med foreningsliv og frivillige kræfter i mere eller mindre formelle grupper, når områder skal udvikles.

Ad c) Perspektiver for kommunens fremtidige strukturelle og anlægsmæssige dispositioner for at understøtte udvikling og nytænkning i fritidslivet.

Se mangfoldighed som et vilkår

- Gladsaxe Kommune har rammerne til at understøtte mangfoldigheden i kommunens befolkningssammensætning. Kommunen har eksempelvis både mange borgere af ikke-vestlig oprindelse og en stor andel af borgere med videregående uddannelser. På idrætsområdet råder kommunen over mange specialfaciliteter, men mangfoldigheden skinner relativt begrænset igennem i borgernes idrætsvaner. Mangfoldighed er et kerneområde i både Folkeoplysningspolitikken og i Kultur-, Fritids- og Idrætspolitikken, og der ligger et interessant udviklingsarbejde forude i forhold til at bringe kommunens nichefaciliteter i spil som led i borgernes lokale tilhørsforhold. Mange af faciliteterne er fuldt belagt til eksisterende brugere i store dele af døgnet, men i yderperioder er der potentialer for at åbne faciliteterne yderligere og udvikle stederne til mere benyttede lokale samlingssteder for lokalbefolkningen. Arbejde med særlige målgrupper i forskellige perioder kunne bidrage til at vække kendskab og interesse.

Sæt fokus på betydningen af lokale tilhørssteder

- Nogle foreninger oplever udfordringer med forskellige lokaliteter i forhold til indendørs- og udendørsfaciliteter. Det reducerer ifølge foreningerne deres evne til at fastholde medlemmer (særligt børn) i overgangen mellem inde- og udesæsoner. Foreningerne lægger stor vægt på et lokalt tilhørssted, hvilket flere foreninger ønsker fokus på i den overordnede logistiske tildeling af faciliteter. Analyserne til denne rapport giver ingen belæg for at be- eller afkræfte, hvorvidt frafalds- eller fastholdelsesudfordringer kan tillægges ændringer i de fysiske placeringer. Men det er generelt interessant at afsøge betydningen af de lokale tilhørsforhold, muligheder for sociale opholdsrum, klubhuse, og bemandede faciliteter, som kan skabe mere liv mv. nærmere.

En samlet strategi på svømmeområdet

- Gladsaxe Svømmehal samler mange forskellige typer af udøvere og er på den måde en facilitet, som tilfredsstillende foreningsidrættens behov for træningstid samt selvorganiserede borgers ønske om at kunne dyrke idræt i faciliteter på fleksible tidspunkter. Bagsværd Svømmehal er også i brug i mange timer, men har en del færre brugere og en noget anden brugerprofil end Gladsaxe Svømmehal. Man ser desuden en begrænset brug i aftentimerne af svømmesalen på Gladsaxe Skole og

svømmehallen på Blaagaard-KDAS, hvor Gladsaxe Kommune lejer sig ind. En samlet strategi på svømmeområdet, hvor særligt de mindre benyttede haller sættes mere i spil kan være værd at overveje, da her tilsyneladende er mere ledig kapacitet. Svømmesalen på Gladsaxe Skole og svømmehallen på Blaagaard-KDAS har ikke samme potentiale som Gladsaxe Svømmehal, men kan umiddelbart spille en større rolle end i dag.

Bring eksisterende kompetencer i spil til udvikling af kommunale faciliteter

- Mange idrætsfaciliteter i Gladsaxe Kommune er kommunale og ubemandede. Særligt skolehallernes personale har ikke pt. som kompetence eller ansvarsområde at skabe mere liv og aktivitet. Det er oplagt at se på, hvor og hvordan man bedst kan udvikle og forankre en struktur, som mere proaktivt arbejder for at udvikle aktiviteter og i højere grad gør de enkelte idrætsanlæg til lokale samlingspunkter på tværs af borgere, idrætsforeninger, aftenskoler, skoleklubber, og øvrige relevante aktører. Kommunen har allerede kompetente personer til at drive en stor del af idrætsfaciliteterne uden for folkeskolerne, og disse kompetencer kan komme brede mere i spil til udvikling af alle kommunens faciliteter.

Ad d) anbefalinger og bud på, hvordan kommunens idræts- og bevægelsesfaciliteter i højere grad end i dag kan tilgodese såvel unge som ældres ønsker til en aktiv livsstil. Herunder sikre muligheder i alle geografiske områder i kommunen.

Nye brugergrupper i dagtimerne

- Særligt aldersgruppen 60 år+ foretrækker at dyrke idræt i dagtimerne før kl. 12. Men også yngre aldersgrupper ønsker at dyrke idræt inden kl. 12 (mellem 30 og 40 pct. af de idrætsaktive i alle aldersgrupper mellem 16 og 59 år). Pt. sidder folkeskolerne på meget af kapaciteten på skolernes idrætsfaciliteter i tidsrummet mellem kl. 8 og 16 på hverdage. På de øvrige faciliteter, som skolerne benytter, ligger skolerne faktiske brug dog noget lavere end den bookedede tid, og det er oplagt at se på, hvordan man kan skabe en mere fleksibel ordning, som giver grundlag for mere aktivitet for andre brugergrupper i dagtimerne.

Sats på seniorer som kernemålgruppe i dagtimerne

- Det største udviklingspotentiale i dagtimerne ligger formentlig i seniorgruppen 60 år+, som på nuværende tidspunkt er relativt idrætsaktive, og som formentlig er en aldersgruppe, der fremadrettet vil fylde mere i det samlede idrætsbillede. Målgruppen vil gerne træne i dagtimerne, og her kan de lokale idrætsfaciliteter få en stor rolle som socialt samlingspunkt også uden for den specifikke idrætsaktivitet.
- Pt. er det kommunens fornemmelse, at der allerede foregår rigtig mange aktiviteter og initiativer, som henvender sig til seniorgruppen i dagtimerne. Kommunen kan arbejde med at afdække eksisterende tilbud og synliggøre områder med stor succes og områder med potentialer for større udbredelse af aktiviteter.

- Kommunen kan mere proaktivt understøtte foreninger eller private idrætsentre-prenører i at skabe aktiviteter for den ældre målgruppe eller sikre, at andre aktører kan få adgang til faciliteter i dagtimerne. Mange aktører har seniorer som kerneområde, og der er god grund til at fokusere på aktivitetsudvikling samt samarbejder og deciderede partnerskaber mellem kommune, idrætsforening og eksempelvis aftenskoler, Ældresagen eller ældrecentre i arbejdet med denne målgruppe. Natur og friluftsliv bør også være omdrejningspunkt for mange aktiviteter blandt seniormålgruppen. På nuværende tidspunkt benytter ældre borgere i kommunen naturen som motionsarena i mindre omfang end ældre borgere i Ballerup Kommune. Et samspil til øvrige forvaltninger som sundhedsområdet og udmøntning af kommunens Ældrepolitik bør være i fokus.

Særlige tilbud til 20-29-årige

- Figur 1 viser andelen af idrætsaktive på tværs af alder. De 20 til 29-årige fremstår som den mindst idrætsaktive aldersgruppe, som det er værd at have særligt fokus på fremadrettet. Med øje for en livsfase, hvor mange gennemfører uddannelser og stifter familie, er det interessant at arbejde med at skabe meningsfulde tilbud i en omvæltningssfuld og foranderlig livsfase.
- Samarbejder med andre aktører som uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv, praktiksteder og aftenskoler kunne medvirke til at skabe mere fleksible rammer for deltagelse i sport og motion for visse målgrupper.
- Yoga er en oplagt aktivitet for yngre kvinder især, som er meget populær i målgruppen i disse år. I dag foregår størstedelen af yoga-aktiviteten i Gladsaxe i private studier. Der er potentiale for at udvikle tilbud i samarbejde med de lokale aftenskoler, som har tradition for at udbyde yoga som bevægelsesfag. De nuværende aftenskoleyogahold kunne målrettes mere til et yngre segment, eventuelt i samarbejde med en relevant idrætsforening, da aftenskoleyoga traditionelt har appelleret til flest ældre udøvere.

Åben hal, træning af kroppen og varierende tilbud

- Analyserne af voksne borgere i kommunen viser, at en stor del af befolkningen ønsker mere fleksible muligheder for at benytte kommunens eksisterende faciliteter. Både idrætsaktive og ikke-idrætsaktive har positive tilkendegivelser om muligheden for at benytte faciliteter uden om en traditionel foreningstankegang.
- De fleksible ønsker kan forstås på flere måder. Én måde er at lade faciliteten være åben for befolkningen uden booking/foreningstilmelding, men erfaringer viser, at åbne faciliteter i sig selv ikke nødvendigvis fører til mere aktivitet. Hvis det skal fungere, skal tidspunkterne og mulighederne som minimum være alment kendt i befolkningen. Det kræver information, markedsføring, teknologiske virkemidler og en driftsmodel, som skaber transparens over mulighederne.

- Samtidig kan det være nødvendigt med nogle mere eller mindre formelle/uformelle grupper eller arrangører/facilitatorer, som kan inspirere og igangsætte aktivitet, som evt. senere kan forankres i et mere fast organisatorisk regi i faciliteter eller foreninger.
- Særligt de 20-39-årige viser interesse for aktiviteter med instruktør, der veksler i indhold og steder fra gang til gang (både inde og ude), men med et overordnet fokus på generel træning af kroppen.
- De yngre mænd er mere interesseret i at kunne benytte faciliteterne i mere uformelle grupper – eksempelvis til fodbold.
- Hvorvidt og hvordan borgerne også *i praksis* ønsker den fleksibilitet i den daglige udformning af idrætsdeltagelsen og adgangen til idrætsfaciliteter, som voksenundersøgelsen indikerer, er vanskelig at afgøre, da der rent idrætskulturelt er tale om et nyere fænomen. Samtidig vil behovet for fleksibilitet variere meget mellem forskellige aldersgrupper, som tydeliggjort i figur 1 til 3 ovenfor.
- Annoncering og tilmelding via sociale medier er formentlig altafgørende for succes med fleksible løsninger. Samme fleksible struktur kunne udnyttes i forhold til faciliteter med aflyste træninger til faste brugere. Sådanne åbne arrangementer kunne skabe overgang til mere rutinepræget deltagelse for interesserede borgere.

Ad e) Perspektiver for fremtidige investeringer på facilitetsområdet.

Renovering og opgradering af eksisterende idrætsfaciliteter

- Den nuværende facilitetsdækning modsvarer i nogen grad foreningernes behov. Selvom oplevelsen vil variere på tværs af specifikke foreninger, og de centrale faciliteter i kommunen generelt bliver godt udnyttet, bliver ikke alle anlæg udnyttet fuldt ud. Der er også god grund til at satse på renovering og modernisering af eksisterende anlæg og gøre oplevelsen af faciliteternes funktionalitet og komfort bedre for brugerne end i dag. Både skoler, foreninger samt øvrige brugergrupper bør involveres i sådanne udviklingsprojekter for at skabe ejerskab og sammenhold på tværs af aktører.

Fokus på faciliteternes støtte/servicefunktioner

- De fleste faciliteter har et nogenlunde niveau i forhold objektiv stand og funktionalitet, mens der flere steder er mangelfulde støtte/servicefunktioner som omklædningsrum, opbevaringsrum og sociale opholds/væresteder. Samtidig kunne opgradering af den visuelle kontakt til omverdenen (synlighed og venlighed) gøre faciliteterne mere indbydende for potentielle nye brugere/borgergrupper, der ikke er dedikerede til en bestemt idrætsgren.

Overvejelser om nye investeringer

- Gladsaxe Kommune har specifikt bedt Idan/CISC om at inddrage den igangværende sag om opførelse af en sal på Gladsaxe Skole. I forhold til fritidsbrugen efter kl. 16 er der i kommunen tilstrækkelig med kapacitet, når det gælder gymnastiksale på folkeskolerne. De lokale skoler råder over mange gymnastiksale, og samlet set er de booket af brugere i 64 pct. af tiden fra kl. 16-22, mens de reelt kun er i brug i 28 pct. af tiden. Manglen på kapacitet opleves snarere i de store idrætshaller. Hvorvidt der kan flyttes aktiviteter fra haller til gymnastiksale, eller der er lokale forhold, der kan øge behovet og dermed give en større udnyttelse af gymnastiksalene, kan der ikke konkluderes på.

Gladsaxe Kommune oplyser, at den nuværende plads på Gladsaxe Skoles areal ikke stor nok til at opføre en idrætshal på 800 kvadratmeter, medmindre det bliver på bekostning af den eksisterende udendørs fodboldbane. Gladsaxe lokalområde har i forvejen få indendørs idrætsfaciliteter, hvilket kunne være et argument for at opføre faciliteter i dette lokalområde. Analyserne giver ikke belæg for at konkludere en entydig sammenhæng mellem antal faciliteter og tilbøjeligheden til at dyrke idræt i de enkelte lokalområder. Vælger kommunen at etablere en større ny sal eller hal, ville det i givet fald være relevant at fokusere på øget lokal benyttelse af faciliteten for områdets børn og ældre beboere samt øvrige aktører i en kombination af skolebrug og fritidsbrug.

- I betragtning af den massive brug af kommunens store idrætshaller kan kommunen overveje, om investeringer i en hal med håndboldstørrelse – eller muligheder for udvidelse af eksisterende faciliteter – kunne være en mere fordelagtig løsning. Denne overvejelse er som nævnt ikke lige til på Gladsaxe Skole, hvor pladsen umiddelbart ikke er til at opføre en hal, medmindre det bliver på bekostning af fodboldbanen. Hvorvidt der findes alternative løsninger på Gladsaxe Skole ved enten at bygge i højden, under jorden eller andre muligheder samt omkostningerne herved, har Idan/CISC ikke muligheder for at vurdere nærmere.
- Mange kommuner står over for en udfordring med ufleksible og dårligt fungerende bookingsystemer. Kommunerne bør samlet se på, hvordan man kan udvikle brugervenlige systemer, der skaber transparens over samtlige af kommunens faciliteter, og hvor det er let at booke og afmelde tider.

Ad f) Potentialer for foreningsudvikling og forbedret samspil mellem aktørerne på idrætsområdet. Herunder ønsker og behov for idrætsfaciliteter på folkeskoler og de første erfaringer med folkeskolereformen i forhold til idræt og bevægelse.

Sats på dialog og kommunikation som centralt udviklingsredskab

- Nogle foreninger giver udtryk for, at de er uenige i kommunens politiske målsætninger og strategier på området. Uenigheden kan ende i en opfattelse af manglende kommunikation og manglende forståelse for foreningernes vilkår frem for uenig-

hed om substansen. Et vigtigt skridt til en større involvering og samarbejde mellem kommunen og foreningsidrætten og en udvikling af foreningerne handler om en styrket koordinering og dialog mellem kommunen og de involverede aktører. Omvendt er det også helt legitimt, at kommunens indsatser har et bredere sigte end foreningerne. I praksis handler den udtrykte utilfredshed sandsynligvis om et behov for en yderligere dialog mellem kommunen og foreningerne.

Gør det enkelt at kombinere traditionel foreningsidræt med uformelle træningsformer

- De etablerede foreningsmedlemmer ønsker i samme omfang som ikke-idrætsaktive at have en mere selvorganiseret kultur omkring deres idrætsinteresser. Det er oplagt at se på, hvordan man kan stille rammer til rådighed for dele af befolkningen i kommunen, som ønsker at bruge faciliteterne mere fleksibelt. For mange ville brugen blive et supplement til den ugentlige træning i foreningsregi. Eksempelvis i forhold til ydertidspunkter, på kanten af højsæson eller i skolernes idrætsfaciliteter, som ikke er fuldt booket, kunne man udvikle på sådanne løsninger.

Forenings/udviklingskompetencer får central rolle

- Kommunens kompetencer i forhold til foreningsudvikling får en central rolle de kommende år i forhold til at hjælpe foreningslivet med at omstille virksomheden til ændrede idrætsvaner og fokus på at rekruttere nye brugergrupper – eksempelvis i forhold til forebyggelses- og sundhedsindsatser.
- Forenings/udviklingskompetencerne kan samtidig være centrale i forhold til at skabe dialog og samarbejde mellem de forskellige aktører på idrætsområdet, herunder at styrke samarbejder med folkeskoler og andre foreninger i forbindelse med folkeskolereformen.
- Forenings/udviklingskompetencerne kunne i samarbejde med foreningerne iværksætte en mere systematisk opfølgning blandt frafaldne medlemmer. Viden og indsigt i medlemmernes begrundelser for til at stoppe i en idrætsforening kunne øge dialogen og kendskabet til borgerne og fungere som proaktiv indsats for at sende de enkelte udøvere videre til andre måder at dyrke sport eller motion på afhængig af det aktuelle hverdagsliv.

Gentænk foreningsidrætten som storbyens kraftcentre

- Private og selvorganiserede motionsformer fylder meget i Gladsaxe Kommune, mens foreningsidrætten har sværere ved at vinde fodfæste i nogle aldersgrupper. Der ligger et interessant udviklingsarbejde i at gentænke foreningsidrættens rolle og potentialer som storbyens kraftcentre, hvor tidssvarende, vedkommende og relevante tilbud modsvarer den brede befolknings ønsker og behov. Det kræver et tæt samspil mellem kommune og foreningsliv, hvor foreningsidrætten har mod på og vilje til at løsne op for traditionelle strukturer og tilgange. I mange tilfælde vil det kræve ændringer på leder- og bestyrelsesposter eller nye foreningsdannelser i forhold til at finde frivillige ildsjæle, der brænder for andre typer af opgaver end de

mere traditionelle ildsjæle. Samtidig bør flere foreninger have blik for en bredere deltagereskare med fokus på aktiviteter, der appellerer til begge køn og alle aldersgrupper. Dette arbejde bør foregå i balance mellem nytænkning og fortsat fokus på at understøtte foreninger, der har succes med eksisterende rutiner.

- I Gladsaxe Kommune kommer der både flere ældre borgere og flere børnefamilier i fremtiden. I den forbindelse er det afgørende, at kommunen stiller indbydende forhold til rådighed for et rigt og aktivt fritidsliv for både børn, unge, voksne og seniorer. Kommunen rummer mange ressourcestærke borgere, som potentielt set kan bidrage til at løfte området både i forhold til andelen af idrætsaktive og i forhold til frivillige indsatser og udvikling af foreningslivet. I det perspektiv er det paradoksalt, at mange af de eksisterende offentlige idrætsfaciliteter opleves som utidssvarende og sætter begrænsninger for foreningsudvikling, samtidig med at det eksisterende foreningsliv oplever meget gunstige vilkår i forhold til offentlige støttekroner. Gladsaxe Kommune har potentiale til at blive en førende idrætskommune (relativt set i forhold til den geografiske placering i storbyen) målt på andelen af idrætsaktive og målt på andelen af foreningsmedlemmer.

Sats på alsidige og anderledes tilbud i skoleidrætten

- Arbejd med skoleidræt på en måde, som også tilgodeser idrætsuvante børn og unge. Nuværende idrætsaktive er mere begejstrede for idræt i skoletiden end ikke-idrætsaktive. Derfor bør aktiviteterne have fokus på ikke at ligne den klassiske foreningsidræt for meget, da det primært appellerer til de allerede idrætsaktive børn og unge. På tværs af køn og alder kan det at prøve nyt i skoleidrætsregi samle flest interesserede skolebørn, og her kan kommunens mangfoldige idrætstilbud i fritidsidrætten udgøre frugtbar samarbejder med folkeskolerne.
- Formaliserede samarbejder mellem foreninger og skoler har ikke fået særligt fodfæste i Gladsaxe Kommune, men viljen til samarbejder mangler ikke fra foreningernes side. Foreningerne udtrykker en bred erkendelse af, at skolerne har brug for tid til at lande efter reformens ikrafttræden. De største udfordringer handler om praktiske procedurer og overskud til dialog og udvikling, og her kunne centrale aktører med blik for de organisatoriske procedurer hjælpe både skoler og foreninger godt på vej.

Skab seriøse tilbud til de 'useriøse'

- Frafaldet i teenageårene har følgeskab af en mindre hyppig træningsmængde blandt mange af de 16-årige, som stadig er idrætsaktive. Generelt tyder det på, at nogle af de ældste teenagere har behov for nedsat træningsmængde i en årrække, hvor mange foreninger typisk skruer op for træningsmængden for netop denne aldersgruppe. For mange unge vil (sub)eliteprægede tilbud være attraktive, særligt hvis de ønsker at følge en sportslig karriere, men for den betydeligt større restgruppe er det vigtigt med tilbud og strukturer, der tager de 'useriøse' unge mere seriøst på deres egne præmisser.

- Afsnittet om barrierer blandt ikke-idrætsaktive påpeger, at der kan være behov for aktiviteter til de borgere, der ikke føler sig i god form, som mangler nogen at følges med eller til borgere, som oplever mindre tid i hverdagen. En mere fleksibel tilknytning kunne være en løsning i en periode frem for helt at stoppe med sport og motion. Flertallet af de idrætsaktive unge vælger netop den mere fleksible vej med fitnessaktiviteter og løb. Hvis gode fællesskaber, et godt miljø og stemning på idrætsanlægget tiltrækker ud over den specifikke idrætsaktivitet, er der grobund for meningsfuld beskæftigelse og succesoplevelser for de unge.

Opmærksomhed på forskellige barrierer blandt mænd og kvinder

- Mænd og kvinder dyrker lige meget idræt i Gladsaxe Kommune. Men blandt de ikke-idrætsaktive oplever kvinderne andre former for barrierer end mændene. Mens kvindernes barrierer kan betegnes som 'ydre', hvor forskellige omverdensfaktorer er i spil, angiver mændene ofte 'indre' barrierer som manglende interesse og generelt manglende motivation til deltagelse. Der ligger et interessant arbejde forude i forhold til en kulturændring i de miljøer, hvor mænd færdes i kommunen, samt i forhold til at afhjælpe logistiske udfordringer – særligt blandt kvinderne. En aktiv indsats på arbejdspladser, særligt arbejdspladser med mange faglærte og ufaglærte stillinger, samt erhvervsskoler, jobcentre osv. kan være vejen frem i samspil mellem kommune, foreningsliv og lokale miljøer. I områder med mange ikke-vestlige beboere er det interessant at arbejde med indsatser, som involverer hele familier. Børns idrætsvanemønstre hænger ofte sammen med forældrenes deltagelse, og derfor kan særlige indsatser på området med fordel have et bredt koordinerende sigte på både børn, mødre og fædre.
- Samtidig er det oplagt at tage fat i de miljøer, hvor arbejdssøgende og befolkningsgrupper på orlov er tilknyttet. Disse målgrupper er generelt belastet på mange forskellige sundhedsparametre, og her er det ligeledes oplagt at involvere flere forskellige aktører og forvaltningsområder.

